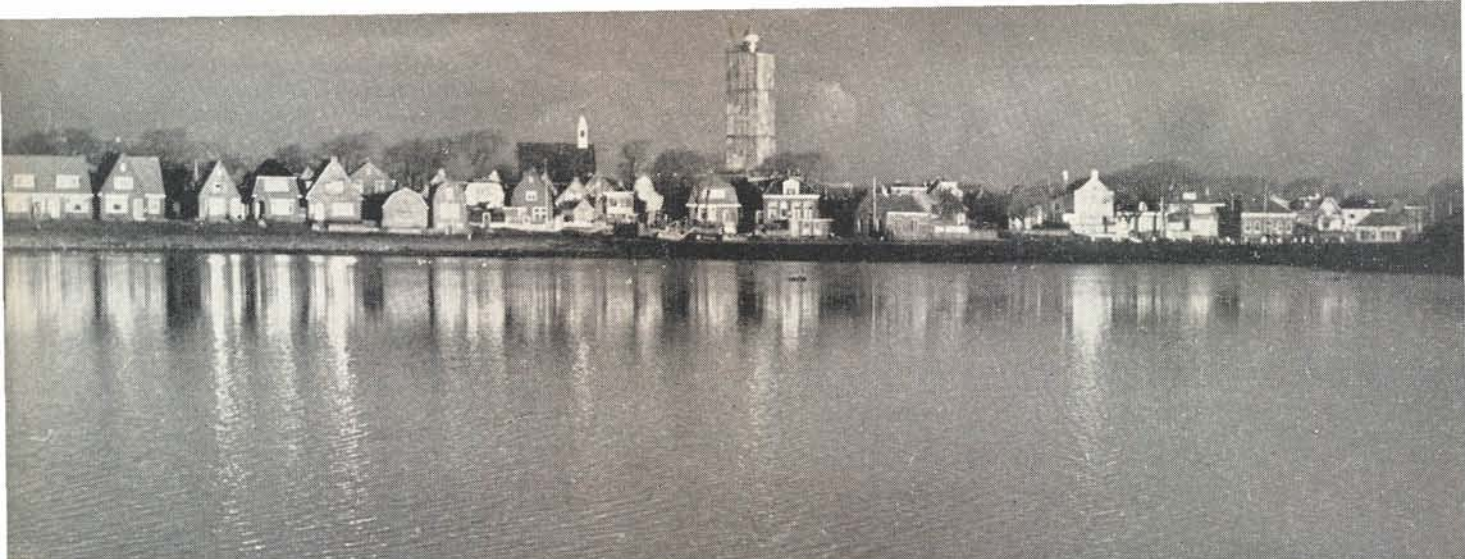

Terschelling op een vroege ochtend....

(Foto Cees van der Meulen)

Tochten met de Vrouwe Cornelia

op de Wadden en de Eems

Terschelling op een vroege ochtend, de ochtend van de 30e juli 1958, woensdag. Het is reeds licht als om half zeven het schip zeilklaar wordt gemaakt. De bemanning bestaat uit: grootvader (74), vader en drie zoons van 9, 11 en 18, een oom en zijn zoon (11). Bovendien vaart een vriend van de oudste zoon mee en natuurlijk de scheepshond Bruna.

Het regent, zoals het al zoveel regend heeft en nog zal regenen, die zomer. De Vrouwe Cornelia ligt reeds twee dagen in de haven. Maandag 28 juli arriveerde zij uit Kornwerderzand, van het IJsselmeer varende naar haar gebruikelijke doel: Terschelling. Dit jaar hadden echter de opvarenden groter plannen: Ameland en verder. Moeder en de twee kleinere kinderen zijn in Terschelling van boord gegaan om hier twee weken alleen te blijven kamperen, terwijl de „mannen” ruimer verten zullen zien.

Het schip is snel zeilree en om 7 uur vaart de botter scherp bij de wind fier de haven uit. Het is drie uur vóór hoogwater en de stroom staat nog stevig door, landinwaarts. De wind is WZW en vrij krachtig, zodat besloten wordt het eerste rif in het grootzeil, dat er nog in zit van maandag, maar te laten zitten. Meest vóór de wind, maar steeds veranderend van koers, schuiven we het Oosterom in, de vaargeul zuidelijk langs Terschelling. Ter hoogte van Midsland zien we op de wal een wuivend figuurtje staan en met de kijker is te zien, dat het inderdaad moeder is, die vroeg haar tent heeft verlaten om ons een goede reis te wensen. Als antwoord hijsen wij een vlag en halen die enige keren op en neer. Dan vervaagt de eenzame gestalte in de regensluiers, die met tussenpozen over het woeste water vlagen.

Over de punt van de zandplaat Riepel bereiken wij de Noorderbalgen en dan merken wij, dat de stroom ons steeds

De Vrouwe Cornelia is een robuuste botter van dertien meter lengte, gebouwd als visbotter te Huizen in 1892. Nu zonder trog op de bun, met dichtgemaakte deken, maar verder geheel als vroeger, met open kuip.

Sinds 1956 vaart het schip onder de naam Vrouwe Cornelia, thuishaven De Eem, en wordt het trouw gevolgd door een Terschellings vletje, de Zeehond.

minder helpt. Dat klopt, want ten eerste is de vloed bijna afgelopen, en ten tweede komen we nu in de nabijheid van het wantij, de rug die van Terschelling naar de vaste wal loopt, en waar de vloedstromen van weerszijden elkaar ontmoeten en waar bij het eb-ben het water zich weer scheidt. Vandaar het synoniem „waterscheiding”.

En inderdaad, na een tijdje passeren we de rood-wit horizontaal gestreepte verdeel-staak BG/O, die ons aangeeft, dat we nu het Boschgat invaren. We gaan het wantij voorbij en op het goede moment! Onze „timing” bleek juist: het is nu hoogwater, het gaat weer aflopen en we krijgen dus de stroom weer mee, nu de eb. Het wat vale weer laat ons Terschelling niet op zijn mooist zien: een vrij onherbergzaam land, duinen, waarboven op enkele plaatsen wat bos, en de toren van het plaatsje Hoorn. Voorbij het wantij begint de Boschplaat, een woest natuurgebied van zout zand, lage duinen en vogels. Grijs en donkergeel strekt zich dit ver aan bakboord van ons uit, terwijl wij gespannen de geul volgen, aangegeven door staakboeien, die echter soms door de regensluiers moeilijk te zien zijn.

De stroom zet nu door en we schieten goed op. Aan bakboord komt

de Koffiebonenplaat, die inderdaad op de weinige plekken, die al droog liggen, een donkerbruine kleur vertoont. Vóór ons daagt nu Ameland uit de regen op: breed strand met steile, hoge, witte duinen, gekroond door de rood-wit gestreepte vuurtoren. Dan bereiken we het grote stroomgat Borndiep, waaruit een sterke ebstroom van de Groningse kust komt. Wij draaien stuurboord uit, gijpen en bruisen met ruime wind nu tegen de eb in. Ameland ligt aan bakboord: de vaargeul brengt ons hier vrij dicht langs de wal en weldra wordt het plaatsje Hollum zichtbaar. Dan buigt het eiland af en varen we verder langs de Vrijheidsplaat, het Dantziggat in en na enige tijd, vóór de wind het Molen-gat in, bakboord uit. Ook hier stroom tegen, alle boeien leunen door de sterke trek van de stroom naar ons toe en tegen de wind in. Maar de frisse bries doet ons voortbruisen en de botter blijft goede voortgang maken. Het weer vrolijk iets op en de regen laat van tijd tot tijd na. Als dan de koffie komt en wij tevreden kijken naar het grootse panorama van woest water en het land ver aan bakboord, is het leven primitief en goed.

Aan bakboord zien we de vaargeul naar de steiger van Ballum en onze geul buigt hier 90 graden naar stuurboord, waardoor weer gegijpt moet worden. Stug ploegen we op tegen de stroom, langs de staken, het Brandgat in, dan weer naar bakboord het geultje in naar de steiger bij Nes, ons doel. Geleidelijk zijn de staken afgewisseld met prikken, kleine boompjes met al of niet bijeengebonden takken, die ze gelijkwaardig maken aan zwarte of rode boeien, en hier zijn zelfs geen staakboeien meer te bekennen. De geul slingerd zich voort tussen de prikken, en de voortdurende koerswijzigingen eisen het uiterste van de roerganger. We ontdekken, dat je bijna over de prikken heen moet varen om de geul te blijven

Links: Vrouw
Cornelia voor Ter-
schelling. Onder: Het
zwaard snijdt erdoor.

houden, die hier zeer smal is. Het tij loopt hard af en de stroom trekt soms dwars over de geul heen, hetgeen het sturen niet vergemakkelijkt.

Reeds naderen we de steiger, die kaal oprijst aan het einde van een lange pier. Op het hoofd staat een groot bord, dat met reuzenletters verbiedt om hier aan te leggen, een ons reeds bekend verbod, aangezien het vermeld staat in deel II van de Almanak voor Water-toerisme.

De laatste bocht vóór de aanlegsteiger wordt gedraaid, de botter loeft scherp op en het anker wordt gereedgemaakt. De fok valt, het schip draait in de wind op en loopt uit. Anker en grootzeil vallen vrijwel gelijktijdig en rustig deinzend zakt het schip naar zijn plaats, een meter of tien buiten de vaargeul, waar het nu reeds vrij ondiep is. Aan alle kanten wordt gepeild, en we ontdekken dat we boven een vlak stuk wad liggen, zodat het droogvallen straks geen onplezierige verrassingen kan geven.

Het schip wordt opgeruimd, de zeilen opgedoekt en het vletje gereedgemaakt voor een landing op de kust.

Het is ongeveer half twee en het water loopt nog steeds hard af, zodat we korte tijd later volledig geboeid zitten. Onder luid geruis trekt het water weg. Snel vallen de platen droog; een barre woestenij komt boven water en zienderogen verdwijnt het water aan de horizon, een smal geultje overlatend, dat vlak bij ons eindigt.

Door het laatste water vaart het vletje enige keren met bemanning naar de wal. Een deel van de mannen fourageert in het dorpje Nes, tien minuten lopen van de steiger; anderen bezichtigen de omgeving, die uitmunt door wilde schoonheid. Achter de dijk liggen wat weilanden en aan het eind van een kronkelweggetje ligt tussen wat geboomte het dorp. Veel huisjes uit de zeventiende eeuw en oude kromme bomen in een hoofdstraatje met vrij weinig badgasten.

Aangezien 's avonds het water weer bijna geheel is gestegen wordt besloten met de botter naar de steiger te varen en daartoe wordt de motor geprobeerd, die na enige tijd aanslaat. Deze motor, een oude T-Ford, geeft, doordat er weinig gebruik van wordt gemaakt, nog wel eens moeilijkheden.

Het anker wordt gelicht en het schip stoomt langzaam op naar de steiger, waar dus het verbod wordt overtreden. Met het opkomen van het water echter is een uur geleden een lemmeraakjachtje aangekomen, dat brutaal heeft aangelegd en dat nog steeds niet is weggejaagd. En aangezien het in groepjes overzetten met de vlet gauw gaat vervelen en bovendien bij geheel laag water onmogelijk is, zodat dan door de modder gebaggerd moet worden, komt ons dit wel zo goed voor.

Wij zullen echter onze ongehoorzaamheid betreuen. Tegen het donker komen er enkele grote schepen, die recht hebben hier te liggen en die hun plaats opeisen. Door de duisternis, de weer jagende regen en de toenemende wind is het echter gevaarlijk nu weer naar buiten te scharrelen. De schepen leggen op ons aan en de schippers beginnen terstond te tieren. Door middel van vuile taal worden wij ervan overtuigd dat we buiten voor anker hadden moeten blijven. We beseffen, dat we in overtreding zijn, maar niet waarom we op deze manier moeten worden uitgescholden. Plotseling is het vletje weg; een schipper schreeuwt, dat het gekraakt is, waarop de jongste zoons in tranen uitbarsten en de anderen aanvechting

hebben om hetzelfde te doen. Wij worden zeer kwaad, maar het blijkt onwaar: ergens onder een overhangende achtersteven ligt het bootje rustig tussen de grote schepen en na enig duwen trekwerk slepen we het in open water.

Ten slotte liggen we aan de buitenkant en gaat het best. Alle schepen zullen met de eb wel droogvallen en voorlopig heerst er rust, waarin we doodmoe en drijfnat onze kooien opzoeken. Het einde van een prachtige, maar vermoeiende eerste dag, waarvan alleen het eind wat rustiger had gekund. De bemanning slaapt uitstekend en ook de hond ligt bemodderd en uitgeput op haar matrasje. Buiten is slechts het geruis van stromend water.

De volgende ochtend varen we reeds vroeg uit. Op de motor, want het eerste stuk geul, het Brandgat en het Molengat liggen in-de-wind en de geulen zijn te smal om te kruisen. De ongestoorde steiger achter ons latend, draaien we langs de prikken en volgen de route in omgekeerde richting. Het is vandaag om 10 uur hoogwater en het water is al flink gestegen. Het lawaai van de motor brengt iedereen aan boord altijd in een knorrige stemming, omdat niemand een ander kan verstaan en iedereen door zijn geschreeuw de indruk wekt verschrikkelijk kwaad te zijn, hetgeen dan na een tijdje ook werkelijk het geval is. Maar deze ochtend is zo mooi, met een wat bleke zonsopgang, het blauwe water en de frisse zoute bries uit westelijke richting, dat het humeur goed blijft hoewel we de motor geruime tijd aan moeten hebben.

Bij de uitgang van het Molengat, waar we de Knikkerplaat rond en bakboord uit het Dantziggat indraaien wordt de motor tot zwijgen gebracht en hijzen we de zeilen. Het rif in het grootzeil gaat er nu ook uit; het is niet meer nodig, hoewel de wind stevig blaast. De botter bruist vooruit en geholpen door de sterke vloedstroom schieten we goed op. We varen het Knikkergat in, Noord-Oost, en draaiend naar het Oosten later, en zakken dan weer naar het Zuiden over een zandplaat, Piet Scheve geheten, waar de route aangegeven is door prikken, met een enkele staakboei. Het is nu bijna hoogwater en waar straks met de eb het zand weer boven water zal komen, vaart nu de botter Vrouw Cornelia in de richting van de Friese wal.

Tot vlak voor de pier van Holwerd, waarop een klein vuurtorentje staat en die nu een eind de zee insteekt, maar die met laagwater droogvalt, varen we door. Dan gaat de geul weer Oost-noord-oost. Twee kilometer verderop eindigt het geultje bij laag water volgens de kaart geheel, maar nu met hoog water schuiven we rustig langs de prikken, die hier de vaargeul aangeven. Straks zullen deze boompjes weer droog in het zand staan, terwijl het water in de verte verdwenen is; nu zien we door het heldere water de ribbeltjes van de zandbodem waar wat botjes over rond-scharrelen en het zeewier de voorbijvarenden een zachte groet toewuift.

Nauwkeurig houden wij de aangegeven geul en over sommige prikken varen we bijna heen, om maar niet de kans te lopen in volle vaart vóór de

wind op de grond te stoten. Een meter of tien naast de route is het ondieper. Dat merken we als een enkele keer het roer even schijnt te hokken en wolken geel zand of zwarte modder wegstuiven onder het achterschip. Soms ontmoeten we een enkele visser, maar verder vaart hier niets. Het is een prachtige dag.

Half elf: hoogtij, en we zijn het wintertijd reeds voorspoedig gepasseerd. Het water gaat weer aflopen en weer krijgen we het mee, nu als ebstroom. In de verte nadert al een staak, horizontaal rood en wit gestreept, die aangeeft dat we de Pesensrede genaderd zijn, en nu pal Noord het Smerige Gat inmoeten, een naam, die bij de jongsten aan boord groot plezier teweeg brengt. Hier liggen weer staakboeien, voorlopig alleen rode. Aan stuurboord ligt de Engelsmanplaat en wat later het eiland Kaap, dat ook bij hoogwater boven blijft en een lichtopstandje heeft, benevens een reddingshuisje.

De geul buigt af naar het Noord-Oosten en de sterker wordende stroom sleurt de botter weer mee, zodat we met de stevige wind grote vaart lopen. Spoedig komen we in de Zoutkamperlaag, het „grote“ vaarwater, dat toegang geeft tot de Lauwerszee, en van waaruit dan ook een sterke stroom komt. Nu moeten we er tegenin, hetgeen ons een stuk in snelheid scheelt, maar we hebben geen haast en met deze wind schieten we nog best op.

Met ruime wind steken we schuin het vaarwater over. Het lijkt een herhaling van gisteren, toen we bij Ameland aankwamen. Daar ligt dan Schiermonnikoog: duinen, wat bos, een vuurtoren en het torentje van Oosterburen. Aan de Oostzijde van de Zoutkamperlaag begint het vaarwater naar de steiger, Gat van Schiermonnikoog geheten, dat spaarzaam betond is, en verder door prikken aangegeven, recht Oost voerend. De Groote Siege is nog een geul, die ook water houdt bij laag water, maar dan ontwaren wij ver aan bakboord de steiger, en volgen de prikken, die ons over het alweer op sommige plaatsen droogvallende wad naar de wal leiden. Halve wind varen we over het wad, vlak boven de bodem en de bochten precies volgend. Dan bereiken we een klein kommetje water vlak vóór de steiger. Een keurige opschieter in deze enge ruimte en de zeilen vallen tegelijk. Met de laatste vaart loopt het schip zachtjes met de kop op de zandbank, die het kommetje omsluit, dat ongeveer dertig meter breed is. Geen onaardige aankomst en de bemanning is trots als hanen, dat het zo vlot verliep. Het anker is uit en het schip wordt onmiddellijk vóór losgeduwd, hetgeen door het zakkende water nog maar net lukt. Dan deinzen we langzaam twintig meter tot we met het vletje een lijn kunnen uitbrengen naar de steiger, waar we het schip dan heen trekken. Het anker wordt weer gelicht met behulp van het vletje en de botter ligt keurig. Weer is het één uur evenals toen we gisteren bij Ameland aankwamen.

Als we klaar zijn met opruimen zien we dat het water bijna geheel is verdwenen; de hele steiger valt droog, en

de geul eveneens. De middag wordt pas-sagierend doorgebracht, waarbij we tevens inkopen doen. Een indruk van Schiermonnikoog geef ik weer door uit een brief te citeren: „Schiermonnikoog is een heerlijk eiland. Het mooist van alle. Een pleintje met grote bomen waar de wind zo heerlijk doorruist, mooi, koel gras eronder. Brede begroeiende duinen, mooie zomerhuisjes, weinig toeristen. Een zoete geur overal van allerlei duinbloemen. Een helder duinmeertje, prachtige dennenbossen, waarin jongens blokhutten hebben gebouwd van — vermoedelijk aangespoelde — stammen. Een reusachtig strand met binnenzeetjes...”.

Helaas is het 's avonds weer ruzie met een schipper, nu van een douanebootje, die wegvaart terwijl hij nog aan ons vastzit en met zijn sterke motor ons landvast in stukken trekt en een ijzeren pin van de bolder verbuigt. De brief vermeldt dan:

„Wij hebben sedert Ameland geleerd onmiddellijk een grote mond op te zetten. Hier op de eilanden scheldt men dadelijk hard en dreigend. Kregen een nieuwer en veel sterker landvast terug, wel wat korter”.

Tegen de avond neemt de wind nog meer af en de zon gaat prachtig onder. De stemming aan boord is enorm gezellig en de avond is vol van een vredige stilte, met zo nu en dan de kreet van een meeuw en het geklots van het weer stijgende water; soms het geluid van een schip, dat éven ergens schuurt, als een slaper die zich omdraait. Op de achtergrond het voortdurende geruis

van het water dat opvloeit door de geulen.

De melkboot zal ons de volgende morgen het eerste stuk even slepen, tegen wind en vloedstroom in tot we breder water bereiken. Het is acht uur als we op weg gaan en de puffende schuit trekt ons snel langs de kronkelende route. Tè snel, want we zijn nog niet lang onderweg als de tros breekt; het was niet onze nieuwste en de combinatie van tegenwind en pittige vaart hebben hun werk gedaan. Dan gaan we maar op de eigen motor verder, want de melkboot bekommert zich niet om ons en vaart snel voort; terugkeren zou trouwens moeilijk gaan in dit nauwe vaarwater. De Ford slaat vrij spoedig aan en tien minuten later heeft iedereen aan boord een boos gezicht.

Tegen de stroom op werkt het ronkende ding ons, tot waar de verdeelton Z/GvS ligt, die we rondan. We zijn weer in de Zoutkamperlaag, de motor is al uit, de zeilen zijn gehesen en iedereen lacht weer. Zachte Westelijke wind, zon en warm weer, de eerste warme dag in lange tijd. Vóór de vloed en de wind lopen we naar het Oosten, de Lauwerszee voorbij, de Oort in. Hier zien we plotseling aan bakboord een wrak; we varen erop af en ontdekken een grote ijzeren werkboot, die geheel onder water ligt; alleen het randje steekt er bovenuit, en hij drijft op wat houten balken onder de doften. De opwinding is groot, maar we kunnen er niets mee doen. Daarom laten we de boot schieten, die we met de pikhaak hadden geënterd.

Botter op de Wadden.

(Foto Cees van der Meulen)

De scheepshond Bruna kijkt uit naar de baas.

Verder de Oort in — en de staken verdwijnen weer, het zoeken tussen de boompjes begint: „Liesje leerde Lotje lopen langs de lange lindenlaan”, dat zal hier dan wel geweest zijn. En dan kan het gebeuren, dat grootvader uitbarst in één van de oude shanty's, die hij zich herinnert uit de tijd dat zijn broer op een klipper wereldreizen maakte. „Blow boys”, is er zo een, en de ballade van „Mijnheer de graaf” is een ander. De kinderen laten bootjes varen en er wordt een fles overboord gezet met de naam van de botter en de positie en het verzoek om te schrijven. Een aardig tijdverdrijf; eens kregen we een antwoord uit Noorwegen.

Het wantij van Schiermonnikoog wordt gepasseerd en de vloed verkeert in eb, de stroom is weer mee en verlicht heel wat werk. De Spruit wordt ingevaren en we kijken uit naar Rottumeroog. De wind neemt nog wat af; de kluiverboom wordt uitgebracht en de kluiver gehesen. Dromerig vaart de botter over het vlakke water, en het is bepaald een sensatie om hier een klein jachtje tegen te komen: de Zeeslang uit Nijkerk. Het scheepje ligt voor anker in de geul en we varen er vlak langs.

Rottumeroog komt in zicht. De kijker wordt gegrepen en dan wordt er iets heel raars gezien. Sinds wanneer staan op Rottum gebouwen? Daar ligt het eilandje, niet zo ver weg, in de heiligheid, met een oud huis op de Westelijke punt, en er boven: wolkenkrabbers, grote gebouwen, een stuk stad verrijst daar!

We moeten drie keer slikken vóór we beseffen, dat de gebouwen de grote badhotels van het Duitse eiland Borkum zijn, dat van onze positie recht achter Rottumeroog ligt. Dan, terwijl wij voortvaren, maakt Rottumeroog zich los en schuift er tussen uit, eenzaam en klein.

Aan bakboord ligt nu Simonszand, een verlaten eiland met wat dennenstruweel, temidden van een baaiertje van water en zout zand. Geleidelijk aan naderen we Rottumeroog, van de Zuid-

zijde. We kruipen door het geultje, dat ten Westen van het eiland in het open water uitmondt, en door enkele rode staken zeer onvoldoende is betond, en gaan tenslotte voor anker onder de Rottumerplaat, omdat er helemaal geen wind meer is. Het is nu twee uur. De botter richt tevreden de kop naar het zuidwesten, de kluiverboom uit, een trots gezicht. De bemanning slaapt wat op het dek. Scholen zeehonden zwemen om ons heen, anderen liggen lekker lui te slapen op de zandplaten. We roeien met het vletje naar de dichtstbijzijnde plaat. De zeehonden laten zich vrij gemakkelijk besluipen. Als we het laatste stukje hard lopen kunnen we ze soms afsnijden van het water voordat ze geheel ontwaakt zijn, waarna ze besluiteloos heen en weer hobbelen maar erg grommen als we ze willen naderen.

Zo glijdt de middag voorbij. Om een uur of vijf steekt er weer wat wind op en aangezien hier de geul niet droogvalt en er nog voldoende water staat hoewel het nu laagwater is, kunnen we ankerop gaan en met doodtij nog een eindje het vaarwater afzakken, dat steeds ondieper wordt. Ten slotte lopen we vast, niet zo ver van het eiland Rottumeroog, waar trouwens nergens dichtbij valt te komen. Het anker valt met het oog op het straks inkomende tij en het schip wordt klaargemaakt voor de nacht. Reeds spant de tros zich weer en fier ligt daar de Vrouwe Cornelia op de rede van Rottumeroog. We gaan met het vletje naar het strand. In enkele reizen is de bemanning overgezet en de trouwe botter ligt geheel verlaten voor anker. Het vletje wordt zo ver mogelijk het strand op getrokken en ook voor anker gelegd, zodat het toch veilig ligt als het water opkomt.

Gezamenlijk wandelen we over het wad naar het eiland. Op de Westelijke punt ligt een oud verlaten huis, dat een macabere indruk maakt. Dit is het vroegere huis van strandvoogd Toxopeus, dat op de laatste duinen staat, en waar in dertig jaar tijd het eiland

„onderdoor gewandeld” is. Hier ziet men pas wat de afkalving aan de Westelijke en het aanstuiven aan de Oostelijke zijde van het eiland uitrusten. Binnen niet al te lange tijd zal door een stevige storm wel de laatste stoot gegeven worden waardoor het huis verzakken zal; intussen woont de strandvoogd met zijn gezin in een nieuw huis op de Oostzijde van het eiland.

Een brief beschrijft de wandeling: „Het ruikt zoet in de duinpannetjes. Zien ineens drie kleine wilden: drie wildharige kindertjes op blote voeten, die wegrennen bij onze nadering. Komen bij een klein houten huisje, waar de strandvoogd Toxopeus met zijn gezin woont; laten ons wat uitleggen aangaande de vaargeul; wordt niet recht duidelijk. Vragen om het weerbericht; dit wordt aan de wal gevraagd door middel van de mobilfoon. Voor de volgende dag harde wind voorspeld en onweer. Gaan terug langs een ander houten huisje waar een mevrouw uitloopt, die daar als enige vacantiester zit, met een paar kinderen”.

Een half uur voor donker komen we terug bij het strand. De stroom staat hard in, en het vletje is net vlotgeraakt, zodat we er heen moeten waden. In ploegen wordt iedereen aan boord van de botter geroeid, en als de Zeeslang het laatste tochtje heeft gemaakt hijsen we het anker. De wind steekt fel op en de zeilen vullen zich zwaar; het schip loopt met de vrij sterke stroom weer mee naar binnen, om beschutting voor de nacht te vinden. Het gaat regenen. We zien niets meer. De stroom sleurt ons mee, het gaat veel te hard. Varen we nog in de geul? We laten vlug het anker vallen; zeilen neer. Dan dromt iedereen naar binnen; buiten slaat de regen neer.

Na een heerlijk maal binnen, schrikken we als we weer buiten komen van de harde wind. Vloed tegen wind: de golven krullen om, de boot ligt dwars op de golven en rolt als dronken. Het water licht. De tros van het bijbootje is een fosforiserend koord, de kopjes op de golven schitteren groen. Spookachtig wenken in de verte de bleke armen van de vuurtorens.

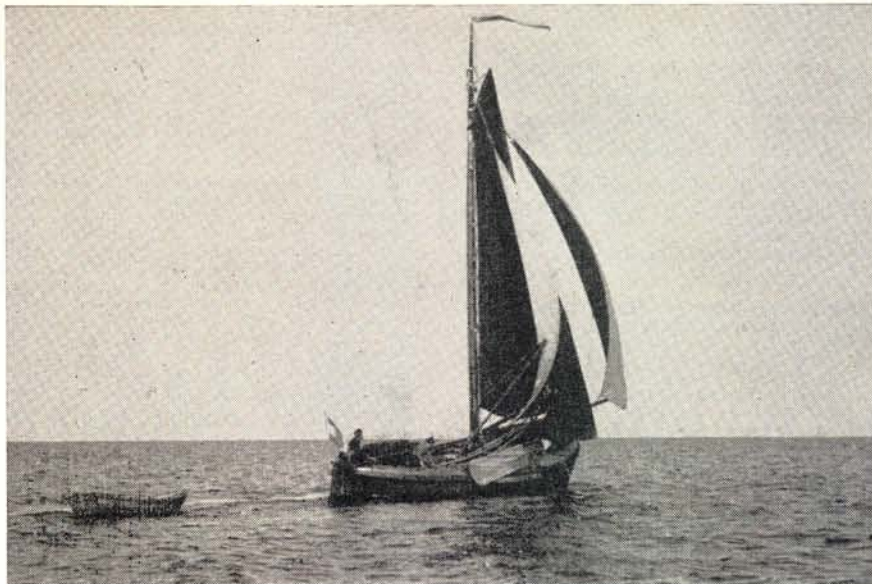
Het is tijd om naar kooi te gaan. De wind huult door de vallen. De kinderen wordt verboden in de nacht naar buiten te gaan, om te voorkomen dat zij midden in de nacht slaperig en wel overboord zouden tuimelen, waarna ze dan snel verdwenen zouden zijn in de pijlsnelle stroom. De tafel wordt voor de deur gezet om het verbod kracht bij te zetten en de pot eronder voor algemeen gebruik. Slechts gaat de deur ieder uur open voor vader, die telkens gaat kijken hoe het er buiten voorstaat. Te middernacht draait het tij. Het rollen op de golven maakt nu plaats voor een rustig stampen, want nu werken stroom en wind in dezelfde richting: maar zal de ankertros dit houden? De fluittoon van de wind wordt steeds hoger, de kracht op de tros uitgeoefend ook.

Eindelijk wordt het licht; de lucht is schoon. Het licht van de vuurtorens verbleekt en de vormen van Rottumeroog en Rottumerplaat worden zichtbaar. We liggen precies midden in de vaargeul.

De zaterdag is nu aangebroken, 2 augustus. Er waait een harde Zuidwesten wind. Om zeven uur laag water. De vale ochtendstond verlicht de grauwe omgeving; de eilanden liggen donkergrijs en dreigend ter weerszijden van onze uitgang naar zee. We ontbijten en beraden wat te doen. We willen naar Delfzijl. We besluiten buitenom Rottumeroog te gaan, omdat we de weg binnendoor, over het wad ten Zuiden van het eiland niet weten; die staat ook niet op de zeekaart aangegeven en om met deze wind te gaan zoeken en tasten over het harde wad lijkt ons te riskant.

Buiten zal waarschijnlijk niet zoveel golfslag staan want de wind is uit de wal. We hijsen de zeilen en varen tegen de vloed in naar buiten, met fok en grootzeil beide gereefd; toch schiet het schip er snel door. We passeren de laatste staak en dan is het vaarwater verder onbetond.

Vóór ons is de Noordzee een baaierd van woeste golven, en ervóór een brede strook branding, die soms wit opspuit, recht naar boven als lange vingers, dan weer wildziedend rondwoelt. Een witte muur tussen ons en de open zee, een beklemmend gezicht. Als we de branding vrij dicht genaderd zijn, met halve wind, menen we dat er geen kans is dat we er heelhuids doorkomen, maar wacht eens... Vóór ons, iets aan stuurboord, doet zich nu een kleine strook heel water open, van honderd meter breed ongeveer. En dan, terwijl steeds grotere stukken water om ons heen breken en de neus van de botter steeds dieper duikt om zich dan weer hoog te verheffen, sturen we de vrij nauwe opening in, waar grote golven lopen maar niet breken. Het schip stampst zwaar en langzaam in de hoge deining, het beklimt de golven echt, om er dan aan de andere kant weer af te glijden; de kluiwerboom boort zich vijf meter voor het schip soms pardoos in de aanrollende golf en zwiept dan weer omhoog. De eilanden zijn meest onzichtbaar, wij zien ze alleen als we op de top van een golf zijn. Dit zijn

Vrouwe Cornelia met de trouwe Zeehond.

bange momenten voor de hele bemanning, maar bovenal voor de lichtmatroos (9 jaar), die, met zwemvest om in een hoekje weggedoken, angstig om zich heen kijkt.

Zo komen we buitengaats; drie man aan het roer. Het vletje, uitgevied aan een zeer lange lijn, verdwijnt geheel achter de golven en schiet er dan soms plotseling helemaal bovenuit, schijnt één ogenblik te zweven en ploft dan weer uit het gezicht. Eenmaal goed uit de branding koersen we Oostelijker en dus ruimer. De deining staat uit het Noordwesten door, dus vrijwel dwars op de wind, een voor ons onverklaarbaar verschijnsel. Het schip rolt nu zwaar, waarbij het water soms over het boord spoelt.

Weer sturen we iets ruimer en besluiten het grootzeil te strijken, ten einde de druk op de mast, die in het overzwaaien erg zwaar is, te verlichten. Ook vóór de wind rolt het schip. De

gereefde fok geeft het schip toch grote vaart; bovendien hebben we de stroom mee. Borkum komt aan bakboord van ons, nu we de Wester-Eems invaren.

De wind neemt nog steeds toe, de golfslag iets af. We reven het grootzeil met een dubbel rif en hijsen het nu aan bakboord. We koersen nu zuidoost, met ruime en later halve wind de Eems op en lopen enorme vaart. De boeien vliegen als het ware langs, nu we in het grote vaarwater de stroom en de wind in ons voordeel hebben. Het regent bij buien. Enkele grote zeeschepen schuiven langs de kim, ver voor ons uit. De wind krimpt iets en wij koersen steeds zuidelijker, waardoor we het krapper krijgen en bij-de-wind moeten varen. Zelfs moeten we een paar slagjes maken. Verderop buigt het vaarwater weer naar bakboord en wordt het weer beëind. Na de beklemmende ervaring op het open water, zijn de tongen weer losgekomen. Het is heerlijk zeilen, het schip stuift erdoor.

Het vletje wordt bijgetrokken en blijft halfvol water te staan. Eén van de jongens springt erop het zeetje in en hoost het leeg, waarna hij weer opgetrokken wordt en aan boord geholpen. Het schip ligt lekker op het roer, draait vlot bij het overstag gaan, hoewel ook hier een hoge korte golfslag staat, die het buiswater hoog over de boeg jaagt. Ook regent het bij tijden hard.

Een snelvarend motorbootje van de douane komt uit de richting van Delfzijl, draait en vaart een eindje met ons mee. De opvarenden hebben kennelijk plezier in het schouwspel van de in volle actie zijnde botter. Zij vragen of wij hulp nodig hebben, waarop we in lachen uitbarsten.

Delfzijl nadert. Spoedig bevinden we ons voor de haven nadat we het laatste stuk halve-wind hebben afgelegd. Scherp loeven we op en lopen over bakboord de haven binnen. De kluiwerboom is ingehaald en alles klaar voor het aanleggen. In de haven gaan we overstag en varen over stuurboord de jachthaven in, waar de bark Pieter A. Koerts, nu een jeugdherberg, ligt. Met een opschiet, terwijl de zeilen tegelijkertijd

Drooggevallen op het wad.

vallen, lopen we op de bark aan, en meren af. Een ei kan er tussen.

Het is één uur. Iedereen is moe, maar zeer voldaan over de schitterende reis. Het vooronder staat op zijn kop. Hoewel een heleboel is vastgezet, is toch het een en ander van zijn plaats gerold, maar dat is vlug weer gestouwd. Ook staat de buikdenning onder water, dat is binnengekomen in de kuip en dan naar voren afgelopen is, met het regenwater, ook uit de kuip. Maar dat is een kwestie van hopen en het is gauw verholpen.

Delfzijl is een leuk stadje om inlopen te doen. Door de straten loopt een haveluinige lichtmatroos: blote voeten, één broekspijp opgestroopt, de ander neer, handen in de zakken, met verwarde haren en een bruine snoet. De doorstane spanning van deze morgen

Voor de haven van Emden.

hebben hem een „man van ervaring” gemaakt.

De volgende dag is een zondag, met lichte wind uit het westen. We besluiten vandaag op en neer naar Emden te varen, om dat ook eens gezien te hebben. Twee Duitse jongens, die op de bark logeren, horen van onze plannen en vragen of ze mee mogen varen. Wij denken, dat dat wel een goede reclame voor de Nederlandse watersport zal zijn en staan het toe, zodat we om 10.15 uur de haven verlaten met twee passagiers.

De wind staat uit de haven, en we hebben niets anders te doen dan los te gooien en de fok te hijsen, waarna we rustig de haven uitdrijven. Buiten wordt het grootzeil gezet en de twee reven eruit gehaald. De zon schijnt warm en het is werkelijk een prachtige dag. Het is 4 uur vóór hoogwater te Delfzijl, en de vloed staat dus goed door en trekt ons snel voort. Pal vóór de wind varen we met de nog druipende zeilen, de fok te loevert uitgezet. We hijsen daarbij de kluiver en de braas. Spoedig zijn we bij Emden aangekomen en varen de anderhalve kilometer lange haven in, strijken intussen de kluiver en de braas en nemen de kluiverboom in. Halve wind de haven door; het is nu even over twaalf.

Het aanleggen is een mooi stukje werk. We draaien met een wijde boog in de wind op en strijken de zeilen, waarna lijnen worden uitgebracht vóór en achter, zodat we op de kop van een lange steiger komen te liggen.

Een douanebeambte komt aan boord en is hoogst verbaasd als wij geen passen en andere papieren blijken te hebben; hij is aanvankelijk bereid het als een grap te beschouwen. Wij hebben

helemaal niet gedacht aan de mogelijkheid nog in Duitsland terecht te komen en hadden dus voor onze zeiltocht geen papieren meegenomen. Wij bieden hem enige borrels aan en dat doet zijn aanvankelijk weigerachtige stemming snel omslaan.

Om half twee verklaart de douaneman dat we aan wal mogen en vertrekt, enigszins wankel. Ook onze gasten hebben ons reeds verlaten, onder dankzegging. Dan gaan we de stad in. Een bus brengt ons naar Emden, waar het warm en loom is. We wandelen wat en bekijken de stad, die bij grote bombardementen in september '44 is verwoest en modern weer is opgebouwd. De kinderen vinden echter een Ratskeller, waar ze limonade krijgen en met een gokautomaat mogen spelen, verreweg het mooist. Dan hebben ook wij het wel gezien en zoeken de haven weer op.

Om kwart over vier zeilen we weer uit. De wind is toegenomen en er waait een stijve bries. Het is recht in de wind. We hebben echter de ebstroom mee, waardoor we goede vaart maken. Met korte slagen werkt het trouwe schip zich op door de vaargeul, overhellend en een breed zog achterlatend. Wat witte meeuwen volgen ons, wegwaaierend soms op de bries. Weer worden flessen met berichten overboord gegooid. Om 8 uur 's avonds komen we in Delfzijl aan, zeilen de haven in en meren af net als gisteren, aan de Pieter A. Koeris.

Na een zo stralende dag neemt de wind wat af; de zon daalt, en in de rustige sfeer van een haven op zondagavond ligt de botter Vrouwe Cornelia klaar voor verdere avonturen. J. M. DE JONGE